

PSY 704 METODOLOGIE PSYCHOLOGICKÉHO VÝZKUMU

Výzkumný projekt – upravená a doplněná verze

Výzkumný tým Berta:

Kateřina Horská (219057)

Alexandra Chomizsaková (219160)

Martin Kašpar (344438)

Igor Klimeš (274010)

Olga Nešporová (274413)

Vyučující:

doc. PhDr. Martin Vaculík, Ph.D.

Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.

Mgr. et Ing. Jakub Procházka

Datum odevzdání: 5.1.2012

Posttraumatický rozvoj u civilních členů provinčního rekonstrukčního týmu

Teoretický rámec

Dopady válečných konfliktů na psychické zdraví jedince jsou předmětem zkoumání již od 1. světové války. První teorie hovořily o takzvaném šoku z bombardování (shell shock). Během druhé světové války se používaly termíny jako válečná únava, bojové vyčerpání a válečný stres. Válka ve Vietnamu pak přinesla objev posttraumatické stresové poruchy (PTSD) (Satel, 2011). Výzkum se donedávna orientoval zejména na posouzení vlivu nasazení na misi a důsledky souvisejícího působení stresu na psychické zdraví členů vojenských jednotek. Značná část výzkumných studií konstatuje, že tato životní zkušenost má vztah k incidenci psychických poruch a může vyústit až k rozvoji poruch závažných (srov. Shigemura, Nomura, 2002).

Prigerson et al. (2001) zmiňují combat trauma, které vede k rozvoji a vyšší incidenci posttraumatické stresové poruchy (PTSD), jejíž prevalence například v populaci amerických příslušníků vojenských jednotek nasazených v Somálsku dosahovala 8 % (Litz et al., 1997).

Stres nemusí vyplývat jen z nasazení v bojové situaci, jak ukazuje výzkum autorů Bartone et al. (1998), kteří se zaměřili na příslušníky mírových sil. Výzkumníci představili konceptuální model sestávající z pěti dimenzí pokrývajících nejvýraznější psychologické stresory. Tyto dimenze představují izolace, rozporuplnost týkající se cíle mise, percepce struktury velení a rolí, bezmocnost, ohrožení života/nebezpečí, nuda z monotónních, rutinních činností. Míra vystavení těmto stresorům a prožitek stresu pozitivně korelovaly s výskytem deprese a psychiatrických symptomů. Ukázali tak, že nejen přímá účast v bojích, ale i pobyt a působení ve válečné zóně, působí traumaticky.

Kromě negativních dopadů prožitých traumat na lidskou psychiku se v poslední době teorie a výzkum zaměřují i na možné pozitivní důsledky prožitého stresu. Shrnutí stavu současného poznání přináší v přehledových studiích Jiří Mareš (2008; 2009).

Pozitivním aspektům dopadu válečných traumat se věnují Fontana a Rosenheck (1998). Autoři dospěli k závěru, že projevy PTSD a pozitivní zpracování stresu mohou být spuštěny stejným traumatickým zážitkem a dokonce se mohou objevit najednou a vzájemně se ovlivňovat. Autoři popisují závislost mezi mírou vystavení traumatu a pozitivními důsledky jako křivku ve tvaru obráceného „U“. Střední míra traumatické zátěže se, podle jejich názoru, nejspíše projeví pozitivními důsledky. Studie z nedávnější doby se zabývají pozitivními dopady nasazení v bojových operacích či mírových misích v kontextu konceptu posttraumatického rozvoje (Posttraumatic Growth, dále používáme zkratku PTG)

(například Solomon a Dekel, 2007, Dekel et al., 2011). PTG je zkoumán od konce 80. let 20. století. Dle definice Tedeschiho a Calhouna (2004) je PTG: „zážitek či zkušenost pozitivní změny, která nastává jakožto následek boje s velmi závažnými životními krizemi“. Jedná se tedy o významnou pozitivní změnu v kognitivním a emočním životě člověka, která se může projevit ve změně jeho chování a prožívání. Může se manifestovat v různých směrech jako jsou vyšší ocenění života, vztahů s druhými, nebo změna životních priorit. Autoři zkonstruovali teoretický model PTG a zároveň vyvinuli měřící nástroj Posttraumatic Growth Inventory (PTGI) (Tedeschi a Calhoun, 1996). Dotazník PTGI byl převeden do českého jazyka jako PTGI-CZ (Preiss, Krutiš a Mareš, 2008).

Jsou popsány i jiné modely pozitivního vyrovnání se s prožitým traumatem. Například model autorů Josepha a Linleyho (cit. dle Krutiš, Mareš a Ježek 2011). Model je založen na předpokladu, že člověk prochází v životě určitým cyklem, a říká, že vyrovnání se s traumatickou událostí může vyústit ve tři typy kognitivních důsledků: 1) jedinec akceptuje novou zkušenost a vrací se na úroveň před traumatem, stává se však odolnějším vůči obdobnému traumatu, 2) jedinec přebuduje svůj model světa negativním způsobem, což může vést např. ke změně osobnosti, depresím, naučené bezmocnosti, 3) jedinec přebuduje svůj model světa v pozitivním směru, což vyústí v PTG. Janoff-Bulman (2006) k tomu dodává, že má-li dojít k PTG, musí dojít k zásadnímu rozvratu dosavadního vnímání světa, který rozdělí zkušenost člověka na období „před“ a „potom“. Zde se Janoff-Bulman shoduje se zmíněnými Fontanou a Rosenheckem (1998) v tom, že aby mohlo dojít k PTG, je nutná určitá minimální účinná míra vystavení stresu. S odstupem času se tedy prožitky a jejich vnitřní zpracování mohou projevit i pozitivně. Jinými slovy, podmínkou PTG je boj člověka s životní krizí, jejíž intenzita však nesmí překročit mez, za níž už člověk není s to krizi zvládnout.

Tedeschi a Calhoun (1996) zjistili, že míra PTG může být ovlivněna některými osobnostními charakteristikami – extroverzí, otevřeností k novým zkušenostem a mírně i optimismem. Vztah PTG k neuroticismu nalezen nebyl.

Je třeba zmínit, že existují i badatelé (Johnson et al., 2007), kteří s pojetím PTG tak, jak ho vnímají Tedeschi a Calhoun nesouhlasí a považují konstrukt za iluzi. Zároveň pracují s termínem PTG, ale v jejich koncepci se jedná o objektivně měřitelné změny v chování a prožívání, nikoliv o změnu postojů, nebo „iluzi“ o vlastním rozvoji.

V československém prostředí se tématu pozitivních dopadů stresu na vývoj jedince věnuje Mareš (2008; 2009) a Záhorová a Halama (2010). Marešova studie (2008) podrobněji rozebírá model PTG: osobnost před traumatem, exponování jedince traumatu, kognitivní zpracování traumatu, roli sociální opory.

K prvním českým příspěvkům pozitivního zpracování traumatických zážitků z válečné oblasti patří nedávno uveřejněná studie autorů Krutiš, Mareš a Ježek (2011), která se soustřeďuje na PTG vojáků Armády České republiky (AČR) po návratu ze zahraniční mise. Tito autoři zaznamenali obdobnou míru PTG jako například Dekel et al. (2011).

Zkoumání traumat a případně PTG následkem pobytu ve válečných oblastech se častěji zaměřuje na vojáky. Méně pozornosti je věnováno civilním pracovníkům, kteří se často pohybují ve stejném prostředí a některé traumatické zážitky s vojáky sdílí. Ve válečných zónách mohou působit místní humanitární pracovníci, zaměstnanci agentur OSN, novináři a pracovníci různých nevládních organizací. Všichni tito pracovníci, coby účastníci zahraniční mise, mohou být vystaveni v bezpečnostně nestabilní oblasti obdobnému psychologickému stresu jako příslušníci vojenských jednotek.

Česká republika se jako člen NATO účastnila a účastní několika zahraničních misí. Většina z těchto misí nemá bojový charakter, přesto se jejich příslušníci dostávají do bojových situací. Jednou z operací je i účast v jednotkách International Security Assistance Force (ISAF) v Afghánistánu. V rámci tohoto nasazení hraje nejvýznamnější roli český Provinční rekonstrukční tým (PRT) v provincii Lógar.

Model českého PRT je založený na vedoucí úloze civilních expertů, kteří ve spolupráci s afghánskými partnery pracují na projektech humanitární a rozvojové pomoci v provincii. Členové civilního týmu sdílejí s vojenskými příslušníky prostor základny a několikrát týdně vyjíždějí mimo základnu.

Výzkumná otázka

Prvotním impulsem pro tento výzkum bylo náhodné objevení článku Krutiše, Mareše a Ježka (2011) a to, že jeden z členů našeho výzkumného týmu byl členem prvního českého PRT. Hlubší ponoření do problematiky odhalilo, že část studií přistupuje k PTG jako k samostatnému konstruktovi a pracuje s předpokladem, že setkání s potenciálně zátěžovými událostmi vede k prožívání stresu a to následně může vést k PTG. Naším prvním záměrem bylo zjistit posttraumatický rozvoj u civilních pracovníků, kteří se účastní vojenské mise v PRT Lógar a porovnat jejich výsledky s výsledky, kterých dosáhli vojáci ve výzkumu provedeném Krutišem, Marešem a Ježkem (2011). V průběhu přípravy nám však přišlo účelnější zjistit, do jaké míry souvisí vnímání stresu na zahraniční misi s případným PTG. Chtěli jsme se posunout trochu blíže k pochopení vztahu mezi prožitým stresem s PTG a zároveň pootevřít cestu k případné srovnávací studii s vojenskými členy PRT.

Výzkumná otázka

Existuje spojitost mezi prožitým stresem u civilních pracovníků vojenských zahraničních misí a posttraumatickým rozvojem?

Hypotéza

Větší míra prožitého stresu členů PRT souvisí s jejich vyšší mírou posttraumatického rozvoje.

Design výzkumu

Klasifikace proměnných

Nezávislou proměnnou je stres prožitý v souvislosti s působením v PRT.

Závislou proměnnou je PTG, ke kterému došlo následkem působení v PRT.

Intervenující proměnné

Vzhledem k charakteru našeho výzkumu, který je retrospektivní a zaměřený na úzce vymezenou skupinu, máme omezené možnosti práce s intervenujícími proměnnými. Nemůžeme využít náhodného výběru, párování a dalších postupů dostupných v experimentálním designu. Naším cílem bylo co nejvíce předpokládaných intervenujících proměnných sledovat a **podrobit** jejich vliv statistické analýze.

Za jednu z nejvýznamnějších intervenujících proměnných považujeme minulé závažné životní události, které účastníci výzkumu prožili před nasazením na misi v PRT. Proto se v našem výzkumu ptáme na prožité závažné události a ptáme se i na míru zátěže, jakou tyto události představovaly.

Mezi další intervenující proměnné, které jsme pro možné zkreslení výsledků výzkumu zařadili do dotazníku, patří absolvování vojenské, policejní, záchranářské a/nebo hasičské průpravy. Takový druh výcviku může mít vliv na vyšší odolnost vůči stresu (srov. Westphal a Bonann, 2007).

Mezi intervenující proměnné patří i to, že někteří respondenti se zúčastnili dvou misí PRT, což může mít v zásadě dvojí vliv: mohou zátěž lépe zvládat, protože už vědí, co je čeká, nebo mohou naopak některým vlivům více podléhat (například se jim může rychleji znechutit rutina vojenské základny). Na počet absolvovaných misí se ptáme v úvodní části dotazníku. Také se ptáme, kterou misi respondenti považují za více zátěžovou.

Někteří respondenti jsou stále na misi, a proto u nich není splněn předpoklad určitého odstupu mezi traumatickou událostí a PTG. Případné odlišnosti ve výstupech z jejich dotazníků zohledníme v analýze.

Svoji roli může sehrát i předchozí zkušenost z bezpečnostně podobně nestabilní oblasti. Tato zkušenost může přinášet obdobné efekty, jako opakovaná účast v PRT. Proto se i na tuto zkušenost ptáme v dotazníku, abychom ji případně mohli zahrnout do analýzy.

Přesný popis výzkumného postupu

Původním záměrem našeho týmu, bylo uskutečnit osobní rozhovory a Skype¹ komunikaci se všemi dostupnými respondenty, a v rámci těchto rozhovorů vyplnit dotazníky a shromáždit případné poznámky respondentů. Důvodem k tomuto postupu, byl předpoklad, že pro respondenty bude snazší pochopit zadání, pokud budou mít možnost se doptat na nejasnosti a také skutečnost, že jsme předpokládali výskyt nestandardních odpovědí, které jsme nebyli schopni předjímat v dotazníku. Tomu odpovídal i první e-mail s žádostí o účast na výzkumu ([příloha č.3](#)).

Z důvodu časové tísně na straně respondentů i výzkumného týmu, jsme vypustili osobní rozhovory a vyzvali respondenty k naplánování Skype rozhovorů ([příloha č. 4](#)). Reakce respondentů byla velmi slabá a dostali jsme větší část zamítavých odpovědí.

Nakonec jsme se rozhodli upravit dotazník, aby byl použitelný bez osobního kontaktu. O změně jsme e-mailem informovali všechny respondenty ([příloha č. 5](#)). Po provedení změn v dotazníku a prvotní pilotáži (ověření na členech výzkumného týmu a rodinných příslušnících, že je srozumitelný) jsme dotazník rozeslali e-mailem ([příloha č. 6](#)).

Protože jsme dotazník vytvořili ve Wordu 2007, objevilo se několik respondentů, kteří s ním nemohli pracovat. Proto jsme vytvořili **mutaci** kompatibilní s Wordem 1997-2003.

Došlé dotazníky jsme po zběžné kontrole anonymizovali – smazali jsme příchozí mail a uložili pouze přílohu pod identifikačním číslem.

Respondentům jsme průběžně děkovali ihned po obdržení dotazníku, případně jsme s nimi po Skype nebo e-mailem ještě před anonymizací upřesňovali některé nejasnosti v dotazníku.

Členům PRT, kteří nezaslali vyplněný dotazník, jsme průběžně posílali e-mailem upomínky ([příloha č. 7](#) a [příloha č. 8](#)).

Metoda výběru vzorku a zkoumaný vzorek

Naše studie se zaměřuje na PTG u civilních členů PRT. Civilní členy PRT budeme považovat za specifickou populaci. Jedná se o populaci, kterou představují civilní pracovníci, kteří mají zkušenost s dlouhodobým působením (více než 6 měsíců) v Afgánské provincii v rámci společného projektu PRT Ministerstva obrany (MO) a Ministerstva zahraničních věcí ČR (MZV). Důvodem, proč jsme si vybrali celou populaci členů PRT je řídký výskyt studií na toto téma, dále jejich relativně snadná dostupnost po internetu, snadná komunikace v rodném jazyce, její jasná ohraničenost co se týká počtu a identifikace členů a osobní zkušenost s účastí v PRT jednoho z členů našeho výzkumného týmu.

¹ Skype™ je internetový komunikační nástroj

Na začátku jsme měli seznam osmnácti členů PRT se kterými se jeden člen týmu Berta osobně zná. Jejich prostřednictvím jsme získali několik dalších kontaktů. Tímto způsobem jsme byli schopni oslovit většinu populace. V poslední fázi jsme oslovili příslušné oddělení MZV, od kterého jsme získali chybějící kontakty a ověřili již získané údaje. Celkem populaci tvoří 35 osob, jednoho člena se nám nepodařilo kontaktovat – nedokázali jsme z žádného zdroje získat platný kontakt. Výběr vzorku byl tedy realizován metodou cenzu.

Všem zkoumaným osobám byla rozeslána žádost o souhlas se zařazením do výzkumu (kontaktní e-mail viz [příloha č. 3](#)).

V tabulce 1 **Distribuce dotazníků** uvádíme detailní informace k počtu členů PRT, kteří byli osloveni a kteří přislíbili účast ve výzkumu, a k návratnosti vyplněných dotazníků.

Tab. 1 Distribuce dotazníků

	Počet	%
Celkem civilních příslušníků PRT	35	100
Osloveno	34	97
Účast přislíbilo	20	57
Dotazník rozeslán	34	97
Dotazník vyplněno	29	83

Následující tabulky shrnují základní demografické charakteristiky našeho výzkumného souboru. Soubor sestával z 37,9 % žen a 62,1 % mužů (Tab. 2). Pouze tři respondenti (10,3 %) uvedli nejvyšší dosaženou úroveň vzdělání střední s maturitou. Téměř 90 % respondentů dosáhlo některé z forem vysokoškolského vzdělání (Tab. 3).

Tab. 2 Pohlaví

	Četnost	%
Platné žena	11	37,9
muž	18	62,1
Celkem	29	100,0

Tab. 3 Vzdělání

	Četnost	%
Platné střední s maturitou	3	10,3
Bc.	4	13,8
Mgr.Ing	20	69,0
PhD.	2	6,9
Celkem	29	100,0

Tabulka 4 uvádí další sledovanou charakteristiku, jíž je rodičovství účastníků výzkumu. Z dat je patrné, že 72,4 % respondentů je bezdětných.

Tab. 4 Rodičovství

	Četnost	% (vše)	% (platné)
Platné ANO	7	24,1	25,0
NE	21	72,4	75,0
Celkem	28	96,6	100,0
Chybějící 99	1	3,4	
Celkem	29	100,0	

Dvě z charakteristik, které byly dále sledovány, se vztahovaly ke zkušenostem, jež účastníci nabyli v době před nasazením na misi. Byly jimi absolvovaný výcvik v rámci delšího působení v Armádě ČR či některé z jiných bezpečnostních složek, a dále zkušenost s pobytem ve válečné nebo bezpečnostně nestabilní oblasti. Předchozí výcvik (Tab. 5) absolvovali pouze tři účastníci (10,3 %). Zkušenost s pobytem v rizikové oblasti (Tab. 6) uvedlo sedm respondentů (24,1 %), z nichž dva zároveň absolvovali předchozí výcvik.

Tab. 5 Předchozí výcvik (armáda, policie, hasiči)

	Četnost	%
Platné ANO	3	10,3
NE	26	89,7
Celkem	29	100,0

Tab 6. Zkušenost s pobytem v nestabilní/rizikové oblasti

	Četnost	%
Platné ANO	7	24,1
NE	22	75,9
Celkem	29	100,0

Metoda sběru dat

Nezávislou proměnnou prožitý stres máme na mysli stres, kterému byly vystaveny zkoumané osoby v průběhu a/nebo následkem účasti v PRT. Jako měřicí nástroj jsme použili dotazník. Použitím dotazníku se vystavujeme dvěma efektům. Respondenti vzpomínají na prožité události, což může vést ke zkreslení vlivem zapomínání, případně následkem některých obranných mechanismů. Respondenti sami hodnotí míru zátěže, tedy proměnná, kterou měříme, může být odlišná od stresu skutečně prožívaného v průběhu mise. Nezávislou proměnnou definujeme jako *reflexi subjektivně vnímaného stresu prožitého v souvislosti s účastí v PRT*.

Úroveň reflexe prožitého stresu jsme měřili pomocí dotazníku inspirovaného nástrojem Deployment Risk and Resilience Inventory (DRRI) autorů King, King, Vogt, Knight a Samper (2006) – viz příloha č. 1.

Vynechali jsme položky, které se dotazují na stresory, předcházející výjezdu na misi, a které nejsou v přímé souvislosti s přípravou na ni. Jedná se o faktory prožitých stresových situací v dětství a nedávné minulosti. Domníváme se, že tyto zátěžové faktory již řeší sada dotazů, která je součástí dotazníku PTGI-CZ.

Pracovali jsme s devíti faktory (A. až I.) reprezentovanými příslušnými tvrzeními. Celkem má naše modifikace dotazníku 43 položek. Úpravu jsme provedli na podkladě zkušeností člena týmu s prostředím PRT a inspirovali jsme se též studií dle Vogt et al. (2005). Tato studie rozlišuje dvě skupiny stresorů: ty, jež se přímo týkají mise (jako nejvýraznější se projeví odlišné pracovní a

životní prostředí a pocit ohrožení života) a interpersonální stresory (nejčastější výskyt byl u vnímání nedostatku sociální podpory od vedoucích a ostatních členů jednotky a obavy z narušení rodinných vztahů). Pro účely tohoto výzkumu jsme tedy vytvořili dotazník, který mapuje výskyt a případnou sílu stresorů - od reálného ohrožení života, přes frustrace z nedostatku přátel, či základních potřeb jako je pitná voda (detailní výčet v dotazníku – viz příloha č. 2).

Respondenti k jednotlivým tvrzením zaujímají postoj na předem definované škále, která nabízí tyto možnosti:

0 = *Souhlasím s tvrzením*

1 = *Nesouhlasím s tvrzením a neprožíval jsem situaci/stav jako zátěž*

2 = *Nesouhlasím s tvrzením, prožíval jsem situaci/stav jako mírnou zátěž*

3 = *Nesouhlasím s tvrzením, prožíval jsem situaci/stav jako střední zátěž*

4 = *Nesouhlasím s tvrzením, prožíval jsem situaci/stav jako silnou zátěž*

5 = *Nesouhlasím s tvrzením, prožíval jsem situaci/stav jako velmi silnou zátěž*

Dále upravený dotazník označujeme jako DRRI-BCZ.

Závislou proměnnou PTG definujeme dle Tedeschiho a Calhouna (2004) jako: „zážitek či zkušenost pozitivní změny, která nastává jakožto následek boje s velmi závažnými životními krizemi“.

Pro zjištění PTG jsme použili českou verzi dotazníku Posttraumatic growth inventory PTGI-CZ (Preiss, Krutiš a Mareš, 2008), jejíž předlohou je původní verze dotazníku Posttraumatic Growth Inventory PTGI (Tedeschi a Calhoun, 1996).

Skutečně prožitá změna se může od změny zjištěné PTGI-CZ lišit. Příčinou nepřesností může být zapomínání, neuvědomované nebo i záměrné zahrnutí změny, která s PRT nesouvisí, případně uvedení změny, která nenastala v takové míře či nenastala vůbec (např.: efekt sociální konformity, sociální žádoucnost). Definice závislé proměnné je tedy nejspíše: *reflexe pozitivní změny v souvislosti s účastí v PRT*.

V rámci studie zabývající se konstruktovou validitou dotazníku PTGI autoři Tedeschi a Calhoun (1996) konstatují, že zkoumané osoby, jež zažily závažné trauma ve srovnání s osobami, jež ho nezažily, se významně lišily v dosaženém skóre. Diskriminační a konvergentní validizace spočívala v posouzení vztahu PTG s osobnostními charakteristikami (Neo Personality Inventory) a sociální žádoucností (Marlowe-Crowne Social Desirability Scale). Souvislosti s výsledky PTGI a sociální žádoucností nalezeny nebyly, byla však prokázána řada souvislostí PTGI s osobnostními charakteristikami.

Česká verze dotazníku PTGI má 21 položek, na každou položku se odpovídá pomocí šestistupňové škály (0-5). Na základě položkové a faktorové analýzy bylo identifikováno pět škál, které odpovídají jednotlivým oblastem rozvoje: vztahy s druhými, nové možnosti, osobní rozvoj, spirituální změna a ocenění života.

Provedli jsme některé úpravy PTGI-CZ, tak aby vyhovoval podmínkám našeho výzkumu. Pozměnili jsme formulace jednotlivých odpovědí na škále 0 až 5, aby se jednoznačně vztahovaly k působení v PRT. Další drobná úprava měla za cíl co nejvíce sjednotit jednotlivé škály odpovědí u všech tří subčástí celého našeho dotazníku. Pro srovnání uvádíme obě verze v tabulce 7.

Tab 7. Srovnání PTGI-CZ a modifikace týmu Berta

PTGI-CZ	PTGI-CZ – Tým Berta
0 - nezažil/a jsem žádnou takovou změnu	0= nepocítil/a jsem změnu v důsledku působení v PRT
1 - taková změna u mě nastala jen v minimální míře jako následek těžké životní situace	1= prožil/a jsem změnu ve velmi malé míře v důsledku působení v PRT
2 - taková změna u mě nastala jen v malé míře	2= prožil/a jsem změnu v malé míře v důsledku působení v PRT
3 - taková změna u mě nastala v průměrné míře	3=prožil/a jsem změnu ve střední míře v důsledku působení v PRT
4 - taková změna u mě nastala ve větší, než průměrné míře	4=prožil/a jsem změnu ve značné míře v důsledku působení v PRT
5 - taková změna u mě nastala ve výrazné míře	5=prožil/a jsem změnu ve velmi značné míře v důsledku působení v PRT

Další úpravu PTGI-CZ jsme provedli v části dotazníku, která zjišťuje prožitou stresovou situaci. V původním dotazníku je účelem této části zjistit, ke které stresové zkušenosti vztahuje respondent rozvoj. V našem případě jsme tuto část využili k tomu, abychom zjistili zdroje stresu nesouvisející s PRT, které by mohly působit jako intervenující proměnná. Proto jsme kromě výčtu zdrojů stresu požádali respondenty, aby ohodnotili míru zátěže, kterou jim daný zdroj stresu způsobil. Abychom minimalizovali počet hodnotících škál v dotazníku, použili jsme obdobnou škálu jako v DRRI-BCZ dotazníku.

Výsledky

Ke zpracování dat jsme použili program SPSS.

Vnitřní konzistence dotazníků

Tab. 8 Shrnutí zpracování případů

		N	%
Případy	Platné	19	65,5
	Vyřazené ^a	10	34,5
Celkem		29	100,0

a. Redukce datového souboru založená na všech proměnných.

Během analýzy vnitřní konzistence dotazníku DRRI-BCZ s použitím Cronbachovy α jsme vyřadili nekompletně vyplněné dotazníky. Počty vyřazených dotazníků a dotazníků zahrnutých do výpočtu Cronbachovy α shrnuje tabulka 8. Touto redukcí vypadla z analýzy otázka č. 62, která nabývala nenulovou hodnotu u jediného respondenta, který zároveň vynechal jinou položku dotazníku.

Vzhledem k našemu záměru porovnávat sumované indexy dvou dotazníků potřebujeme získat určitou jistotu, že sčítané položky vstupující do indexu jsou k sobě navzájem v takovém vztahu, že jejich sčítání má smysl. Z toho důvodu jsme nejprve zvolili proceduru kontroly reliability indexu – Cronbachovo α (srov. Rabušic, 2000).

Reliabilita, kterou Cronbachovým α měříme, je tzv. položková. Teoreticky nabývá Cronbachovo α hodnot mezi nulou a jedničkou (respektive mezi nulou a $k/(k-1)^2$, tedy k jedničce se může pouze limitně blížit). Vypočtené Cronbachovo α by mělo být vždy větší než 0,7. Pokud je ale větší než 0,9, pak to naznačuje, že některé položky jsou nadbytečné a měří totéž (Rabušic, 2000).

² k - počet položek

Tab. 9 Cronbachovo α Stresový dotazník DRRI-BCZ

Cronbachovo α	Počet položek
0,864	42

Tab. 10 Cronbachovo α dotazníku PTGI-CZ

Cronbachovo α	Počet položek
0,902	21

Cronbachovo α dotazníku DRRI-BCZ vyšlo 0,864 (Tab. 9). Přestože před rozesláním dotazníku došlo ke značné redukci počtu položek, hodnota Cronbachovo α vyšla poměrně vysoko. Hodnota Cronbachovo α převzatého dotazníku PTGI-CZ vychází mírně větší než 0,9 (Tab. 10). Vzhledem k tomu, že se jedná o standardizovaný měřicí nástroj, takto vysoká hodnota nás překvapila. Přes tento **nedostatek** jsme se rozhodli dotazníky zpracovat na základě sumovaných indexů.

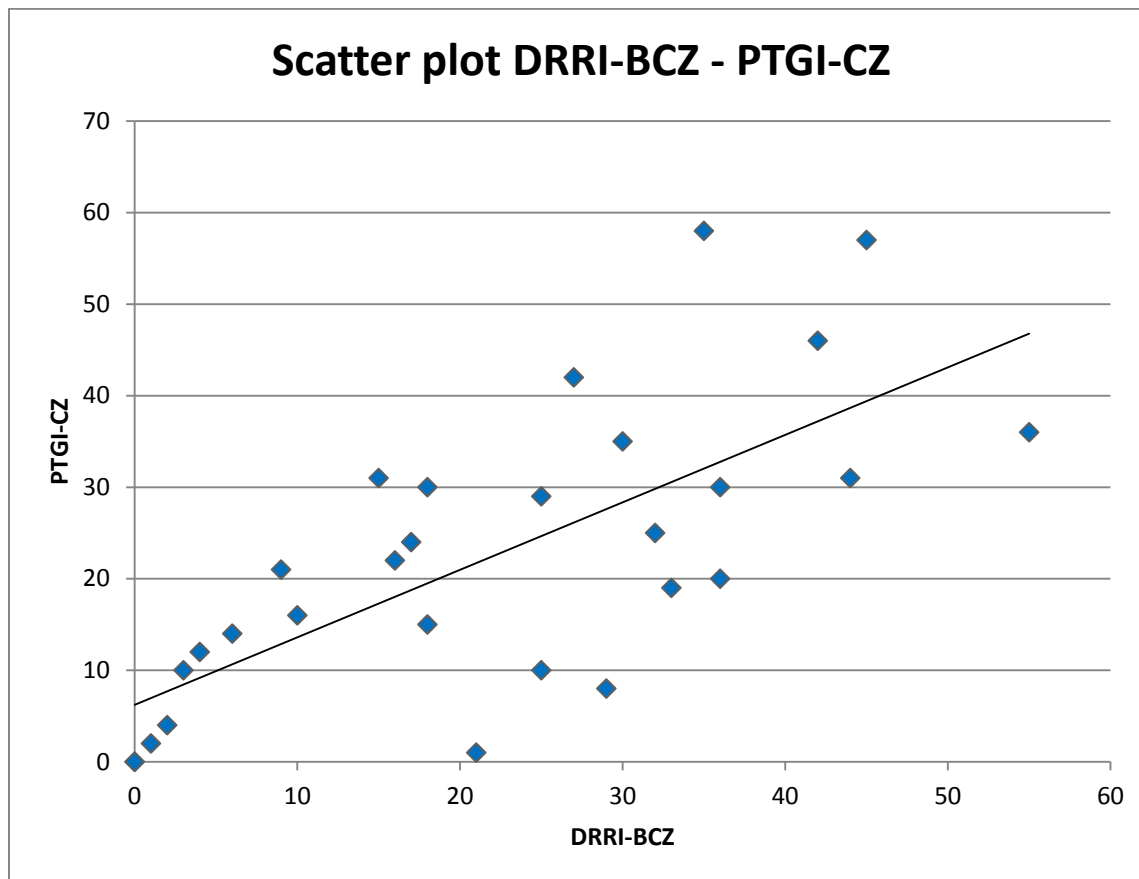
Popisné statistiky

Výsledný soubor je tvořen 29 respondenty. Rozložení hodnot proměnných PTG a Stresu zažitého v souvislosti s misí je mírně negativně zešikmené, jak je vidět v tabulce 11.

Tab. 11 Popisné statistiky

	N	Minimum	Maximum	Průměr	Std. odchylka
PTG	29	0,00	58,00	22,3448	15,91333
Stres	29	0,00	55,00	21,8621	15,40576
Platných N	29				

Graf 1 znázorňuje rozložení dat s naznačeným lineárním vztahem mezi sledovanými proměnnými.

Korelace

Nulovou hypotézu, že vyšší úroveň reflexe prožitého stresu členů PRT nemá vliv na vyšší míru jejich PTG, testujeme nalezením síly jejich vztahu (velikosti účinku) s využitím Pearsonova koeficientu r (Tab. 12).

Tab. 12 Korelace Stres a PTG

	Hodnota	p
Pearsonovo r	0,714	0,000^c
Počet platných případů	29	

c – zaokrouhleno

Spočtený korelační koeficient Pearsonovo r vychází 0,714 při hodnotě statistické významnosti p nižší, než byla zvolená hladina 5 %. Tento výsledek podporuje zamítnutí nulové hypotézy a podpoření naší hypotézy o přímé úměrnosti reflektovaného stresu členů PRT na jejich PTG. Velikost a polarita hodnoty Pearsonova r udává kladnou, tedy přímou úměru vztahu, a zároveň naznačuje

poměrně silnou velikost účinku naměřených hodnot ve stresovém dotazníku na hodnoty naměřené v dotazníku PTGI.

Intervenující proměnné

Stres nesouvisející s PRT

S vlivem intervenujících proměnných jsme se vyrovnali metodou elaborace. Součástí dotazníku byla baterie otázek na stresující faktory respondentů nesouvisejících s misí, které zažili v minulosti. Skóry z této baterie jsme sumovali do indexu podobně, jako v otázkách na stres na misi a na PTG. Sumu těchto skóre nazýváme souhrnně „Stres ne PRT“. Vliv stresu mimo misi shrnuje tabulka 13.

Tab. 13 Parciální korelace – vliv Stresu mimo misi

Kontrolní proměnné			Stres	PTG	Stres mimo misi
a)	Stres	Korelace	1,000	0,714	0,460
		Signifikance (2-stranná)	.	0,000	0,012
		df	0	27	27
	PTG	Korelace	0,714	1,000	0,050
		Signifikance (2-stranná)	,000	.	0,799
		df	27	0	27
	Stres ne PRT	Korelace	0,460	0,050	1,000
		Signifikance (2-stranná)	0,012	0,799	.
		df	27	27	0
Stres mimo misi	Stres	Korelace	1,000	0,779	
		Signifikance (2-stranná)	.	0,000	
		df	0	26	
	PTG	Korelace	0,779	1,000	
		Signifikance (2-stranná)	0,000	.	
		df	26	0	

a. Buňky obsahují nulové pořadí (Pearsonovy) korelace.

Výsledná hodnota parciální korelace 0,779 je vyšší, než hodnota Pearsonova r v korelaci stresu a PTG, vypočtené výše. Tento výsledek ukazuje na posilující vliv třetí proměnné, v našem případě stresové zátěže nesouvisející s PRT, na naměřené hodnoty PTG.

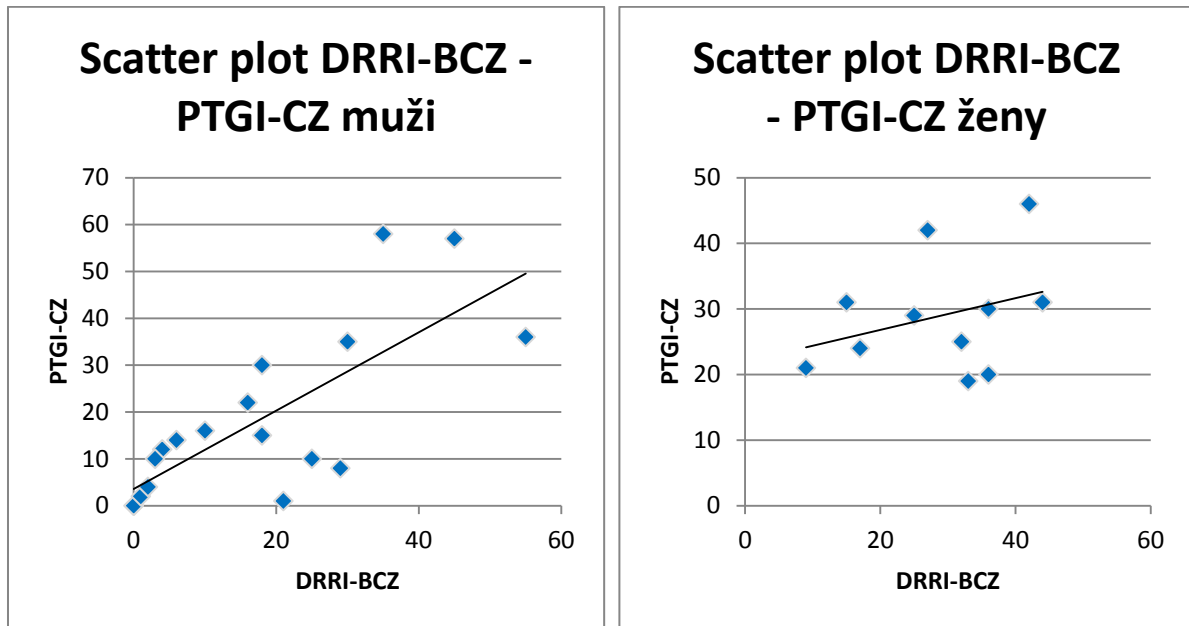
PTG dle pohlaví

Korelaci stresu s PTG podle pohlaví shrnuje tabulka 14.

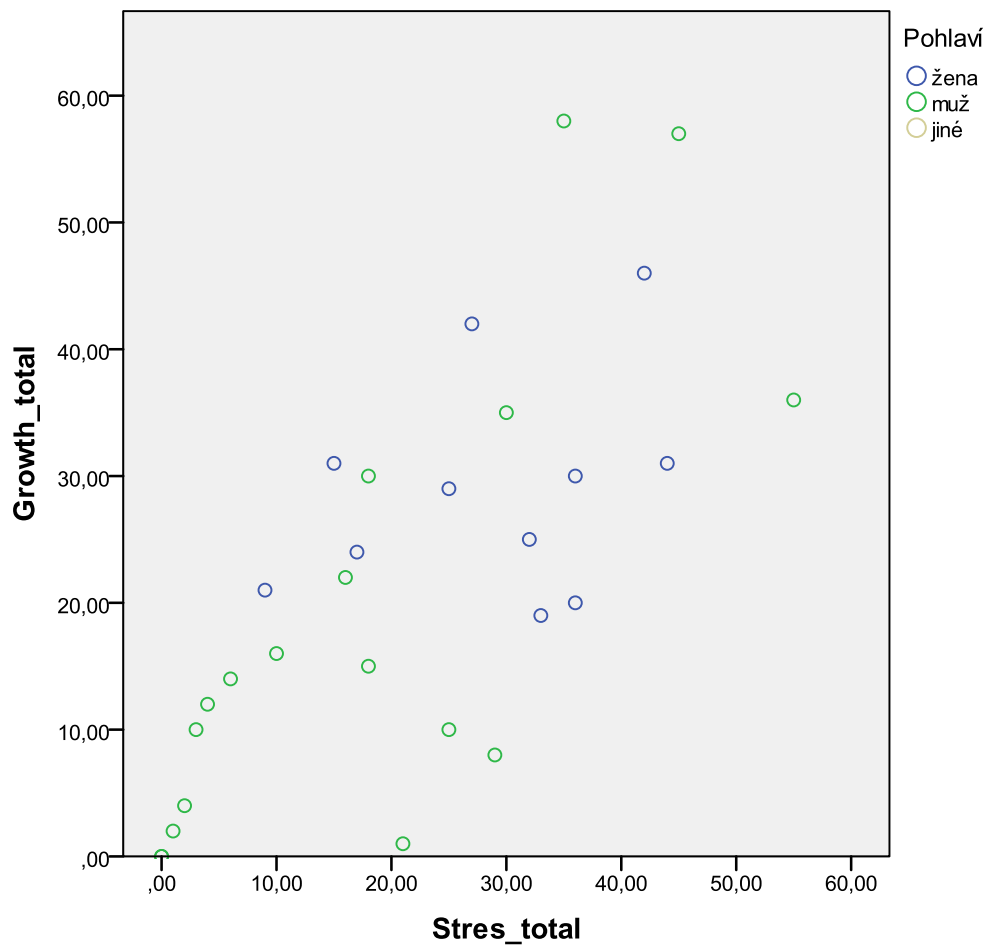
Tab. 14 Korelace rozdělena na muže a ženy

Pohlaví			Stres	PTG
ženy	Stres	Pearsonovo r	1	0,315
		Sig. (2-stranná)		0,345
		N	11	11
	PTG	Pearsonovo r	0,315	1
		Sig. (2-stranná)	0,345	
		N	11	11
muži	Stres	Pearsonovo r	1	0,754
		Sig. (2-stranná)		0,000
		N	18	18
	PTG	Pearsonovo r	0,754	1
		Sig. (2-stranná)	0,000	
		N	18	18

Grafy 2 a 3 ukazují rozložení dat souboru rozděleného podle pohlaví.

Hodnota Pearsonova r ve skupině žen činila 0,315 což je statisticky nesignifikantní. Hodnota Pearsonova r ve skupině mužů činila 0,754, což je signifikantní na hladině významnosti vyšší než 0,01. Pohlaví se jeví jako významná intervenující proměnná.

Korelace stres s PTG u rodičů

Vliv rodičovství na vznik PTG jsme ověřovali Pearsonovým r ve skupině rodičů vyčleněnou z našeho souboru. Tímto způsobem jsme ověřili neplatnost předpokladu, že rodičovství respondentů má vliv na vznik PTG po zažitém stresu na misi. Výsledky jsou v tabulce 15.

Tab. 15 Korelace rodičů vzhledem k PTG závislému na stresu

	Hodnota	Approx. Signifikance
Pearsonovo r	0,675	0,096 ^c
N počet platných případů	7	

c - zaokrouhleno

Výsledná hodnota Pearsonova r není podpořena na hladině významnosti 5 %, konstatujeme že, v našem souboru se vliv rodičovství na PTG neprojevil.

Předchozí zkušenost s PRT

Vliv zkušenosti se zahraniční misí na vznik PTG jsme ověřovali, tak že jsme rozdělili respondenty na tři skupiny podle předchozí zkušenosti z misí. V rámci skupin jsme sledovali korelace mezi stresem na misi a PTG (Tab. 16, 17 a 18). Více než dvě předchozí zkušenosti s misí nikdo z respondentů nevedl.

Tab. 16 Korelace – Stres / PTG – v PRT během výzkumu

	Hodnota	Approx. Signifikance
Pearsonovo r	0,842	0,009 ^c
N počet platných případů	8	

c - zaokrouhleno

Tab- 17 Korelace – Stres / PTG – jednou v PRT

	Hodnota	Approx. Signifikance
Pearsonovo r	0,714	0,000 ^c
N počet platných případů	25	

c - zaokrouhleno

Tab. 18 Korelace – Stres / PTG – dvakrát v PRT

	Hodnota	Approx. Signifikance
Pearsonovo r	0,643	0,357 ^c
N počet platných případů	4	

c - zaokrouhleno

V osmi případech, kdy respondenti byli v době vyplňování dotazníků ještě na misi, je zřejmý signifikantní a poměrně těsný vztah mezi prožívaným stresem a PTG (Tab. 16). V případě jedné předchozí účasti na misi (Tab. 17), můžeme u 25 respondentů konstatovat, že vztah mezi dříve prožitým stresem na misi je méně těsný, než v předchozím případě, byť je stále signifikantní na hladině významnosti 5 %. Ve čtyřech případech, se dvěma předchozími zkušenostmi z mise (Tab. 18), se vztah mezi prožitým stresem a zaznamenaným PTG.

Doba od návratu z PRT

Intervenující proměnná doba od návratu z mise neměla v našem souboru signifikantní vliv s výjimkou skupiny respondentů, která byli v době vyplňování dotazníku na misi. Hodnota Pearsonova r v této skupině dosahovala 0,842 ($p < 0,05$), (Tab. 19).

Po kontrole ve skupině osob, která byla v době administrace dotazníku na misi a tato mise je zároveň jejich první zkušeností s PRT (Tab. 20), nebyl nalezen lineární vztah ($r = 0,741$; $p > 0,05$) sledovaných proměnných (pozn. byly vyřazeny otázky vztahující se k budoucnosti po návratu z mise v dotazníku DRRI-BCZ).

Tab. 19 Korelace mezi PTG a Stresem rozdělená podle doby od návratu z mise

Doba mezi návratem z mise a vyplněním dotazníku v celých letech			Stres	PTG
Stále na misi	Stres	Pearsonovo r	1	0,842**
		Signifikance (2-stranná)		0,009
		N	8	8
	PTG	Pearsonovo r	0,842**	1
		Signifikance (2-stranná)	0,009	
		N	8	8
Návrat 2011	Stres	Pearsonovo r	1	0,692
		Signifikance (2-stranná)		0,057
		N	8	8
	PTG	Pearsonovo r	0,692	1
		Signifikance (2-stranná)	0,057	
		N	8	8
Návrat 2010	Stres	Pearsonovo r	1	0,606
		Signifikance (2-stranná)		0,202
		N	6	6
	PTG	Pearsonovo r	0,606	1
		Signifikance (2-stranná)	0,202	
		N	6	6
Návrat 2009	Stres	Pearsonovo r	1	0,693
		Signifikance (2-stranná)		,084
		N	7	7
	PTG	Pearsonovo r	0,693	1
		Signifikance (2-stranná)	,084	
		N	7	7

** . Korelace je významná na hladině 0.01 (2-stranný test).

Tab. 20 Korelace první mise

	Hodnota	Approx. Sig.
Pearsonovo r	,741	,152 ^c
N platné	5	

c. Based on normal approximation.

Diskuse

Cílem naší studie bylo ověřit vztah mezi reflexí stresu prožitého v rámci PRT na zahraniční misi v afghánském Lógaru a PTG. Základem pro zjišťování a ověřování vztahu byly dva dotazníky – na stres (DRRI-BCZ) a na PTG (PTGI-CZ). Součástí dotazníku byla také baterie otázek ověřující vliv zátěžových situací mimo účast na misi. Výsledkem analýzy je prokázána kladná korelace mezi reflektovaným stresem a PTG, kdy hodnota Pearsonova r v celém souboru dosahovala 0,714.

K ověření vnitřní konzistence dotazníků jsme použili testování reliability pomocí Cronbachova alfa. V této fázi nás překvapila neobvyklá výše tohoto ukazatele u standardizovaného dotazníku PTGI-CZ. Usuzujeme, že část otázek v tomto dotazníku je nadbytečná, tzn. se ptá vícekrát na totéž.

Ve srovnání se studií (Kruťš, Mareš, Ježek 2011) naši respondenti dosahovali výrazně nižších průměrných skóre v dotazníku PTGI-CZ. Konkrétně: průměrný celkový skóre členů PRT činí 22,3 (SD 15,9), zatímco u vojáků/nezdravotníků 49,0 (SD 12,7) a u vojenských zdravotníků dokonce 55,4 (SD 12,8). Vzhledem k tomu, že výzkumy zabývající se tímto tématem byly zatím prováděny převážně u vojenských profesionálů, nemáme bohužel relevantní srovnání s obdobnou skupinou (tj. civilní pracovníci nasazení na zahraniční misi v bezpečnostně nestabilní oblasti).

Uvědomujeme si, že zásadní a limitující skutečností pro ověřování jakéhokoliv vztahu k PTG je, zda u členů PRT k PTG opravdu dochází či nikoliv. Předpokládáme však, že pokud jsme našli poměrně těsný vztah mezi prožitým stresem na misi a zjištěným PTG, mělo by k samotnému PTG docházet.

Fontana a Rosenheck (1998) popisují závislost mezi mírou vystavení traumatu a pozitivními důsledky (PTG) jako křivku ve tvaru obráceného „U“. Střední míra traumatické zátěže se, podle jejich názoru, nejspíše projeví pozitivními důsledky. Z našich výsledků je patrná lineární závislost (Graf 1). Nízké celkově dosažené skóre a poměrně řídký výskyt položek s vysokými hodnotami naznačuje, že respondenti nebyli zřejmě vystaveni extrémně vysoké zátěži.

Překvapivým zjištěním pro nás byl vliv proměnné pohlaví, jak naznačují rozložení skóre ve skupině žen a mužů (Graf 2 a Graf 3). Ve skupině žen vztah mezi sledovanými proměnnými nebyl prokázán. Vzhledem k tomu, že tento výzkum nebyl primárně zaměřen na zkoumání rozdílů mezi pohlavím, neznáme ani důvody, které k tomu vedly. Možná by bylo vhodné se tomuto jevu více věnovat v příštích výzkumech tohoto typu.

Samotný výzkum probíhal během hektického předvánočního období. Neměli jsme dost času na provedení plnohodnotného předvýzkumu. Uvědomujeme si také, že vyšší vnitřní konzistence dotazníku DRRI-BCZ mohlo být dosaženo, pokud by byla provedena faktorová analýza. Rovněž původně zamýšlená administrace dotazníků face-to-face by byla vhodnější, a to z důvodu větší pečlivosti a pozornosti věnované ze strany respondentů jednotlivým otázkám.

Nízký počet respondentů v populaci měl jak výhody, tak i nevýhody. Mezi výhody lze počítat poměrně dobrou zvládnutelnost administrace a zpracování dotazníků v pětičlenném týmu. K hlavním nevýhodám řadíme nutnost značné zdrženlivosti v zobecňování výsledků na další populace nebo jednotlivce z řad civilních pracovníků v jiných zahraničních vojenských misích.

Intervenující proměnné, které jsme pokládali za důležité, jsme se pokusili zohlednit ve statistické analýze dat. Vliv dvou proměnných jsme do statistické analýzy nezahrnuli. Byly jimi: „předchozí absolvovaný výcvik“, kterého se zúčastnily pouze tři zkoumané osoby a „vzdělání“, protože téměř 90% respondentů uvedlo některou z forem vysokoškolského vzdělání. Rodičovství neovlivňuje sílu vztahu mezi stresem a PTG.

Intervenující proměnná „doba uplynulá od návratu z mise“ - ve skupině osmi osob, které byly v době vyplnění dotazníku na misi, jsou tři osoby, které se zúčastnily předchozí mise PRT v roce 2009. Tyto tři osoby vyplnily všechny otázky v dotazníku DRRI-BCZ, zatímco pět účastníků, kteří jsou v PRT poprvé, nemohlo vyplnit poslední čtyři otázky v DRRI-BCZ. Tím vznikla situace, se kterou se neumíme kvalifikovaně statisticky vypořádat, nicméně ve skupině těchto pěti zkoumaných osob (stále na misi a zároveň poprvé PRT) jsme vztah mezi sledovanými proměnnými (PTG a stresem) nepotvrdili (Tab. 20).

Výsledek parciální korelace mezi baterií otázek zaměřených na stres prožitý v minulosti, PTG a stresem naznačuje posilující vliv této intervenující proměnné. V budoucnu by bylo dobré zkoumat vliv intervenujících proměnných nejen takto přímo, ale i jejich kombinovaný efekt.

Reference:

Bartone, P. T., Adler, A. B., & Vaitkus, M. A. (1998). Dimensions of psychological stress in peacekeeping operations. *Military Medicine*, 163, strany 587–593.

- Dekel, S., Mandl, C., & Solomon, Z. (2011). Shared and Unique Predictors of Post-Traumatic Growth and Distress. *Journal of Clinical Psychology, 3*, strany 241-252.
- Fontana, A., & Rosenheck, R. (1998). Psychological Benefits and Liabilities of Traumatic Exposure in the War Zone. *Journal of Traumatic Stress, 11*(3).
- Janoff-Bulman, R. (2004). Posttraumatic growth: Three explanatory models. *Psychological Inquiry, 15*, strany 30-34.
- Johnson, R. J., Hobfoll, S. E., Hall, B. J., Canetti-Nisim, D., Galea, S., & Palmieri, P. A. (2007). Posttraumatic Growth: Action and Reaction. *Applied Psychology: An International Review, 56*(3), strany 428-436. doi:10.1111/j.1464-0597.2007.00296.x
- King, L. A., King, D. W., Vogt, D. S., Knight, J., & Samper, R. E. (2006). Deployment Risk and Resilience Inventory: A Collection of Measures for Studying Deployment-Related Experiences of Military Personnel and Veterans. *Military Psychology, 18*(2), strany 89-120.
- Krutiš, J., Mareš, J., & Ježek, S. (2011). Posttraumatický rozvoj u vojáků AČR po návratu ze zahraniční mise. *Československá Psychologie, 55*(3), strany 245-256.
- Litz, B. T., Orsillo, S. M., Friedman, M., Ehrlich, P., & Batres, A. (1997). Posttraumatic stress disorder associated with peacekeeping duty in Somalia for U.S. military personnel. *American Journal of Psychiatry, 154*, strany 178–184.
- Mareš, J. (2008). Posttraumatický rozvoj: nové pohledy, nové teorie a modely. *Československá psychologie, 52*(6), strany 567-583.
- Mareš, J. (2009). Posttraumatický rozvoj: výzkum, diagnostika, intervence. *Československá psychologie, 53*(3), strany 271-290.
- Preiss, M., Krutiš, J., & Mareš, J. (2008). *Česká verze dotazníku PTGI*. Praha, Hradec Králové: Lékařská fakulta Univerzity Karlovy.
- Prigerson, H. G., Maciejewski, P. K., & Rosenheck, R. A. (2001). Combat Trauma: Trauma with Highest Risk of Delayed Onset and Unresolved Posttraumatic Stress Disorder Symptoms, Unemployment, and Abuse Among Men. *Journal of Nervous & Mental Disease 189*(2), strany 99-108.
- Rabušic, L. (2000). *Jak dělat kontrolu vnitřní reliability (CRONBACHOVO ALFA)*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy Univerzity.
- Satel, S. (2011). PTSD's Diagnostic Trap. *Policy Review, 165*.
- Solomon, Z., & Dekel, R. (2007). Posttraumatic Stress Disorder and Posttraumatic Growth among Israeli Ex-POWs. *Journal of Posttraumatic Stress, 20*, strany 303-312.

Shigemura, J., & Nomura, S. (2002). Mental health issues of peacekeeping workers. *Psychiatry and Clinical Neurosciences* 56, strany 483–491.

Smékal, V. (2007). *Pozvání do psychologie osobnosti. Člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Brno: Barrister & Principal

Soukup, P. (nedatováno). *Čím větší, tím lepší (aneb mýty o reliabilitě)*. Získáno 14. březem 2010, z SOCIOWEB.CZ: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=242&lst=112>

Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (1996). The Posttraumatic Growth Inventory: Measuring the Positive Legacy of Trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 9(3), strany 455 – 471.

Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (2004). Posttraumatic growth: Conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological Inquiry*, 15, strany 1–18.

Vogt, D. S., Pless P., King, L. A., & King, D. W. (2005). Deployment Stressors, Gender, and Mental Health Outcomes Among Gulf War I Veterans. *Journal of Traumatic Stress*, 18(2), strany 115-127.

Westphal, M., & Bonanno, G. A. (2007). Posttraumatic Growth and Resilience to Trauma: Different Sides of the Same Coin or Different Coins?. *Applied Psychology: An International Review*, 56(3), strany 417-427. doi:10.1111/j.1464-0597.2007.00298.x

Záhorová, S., & Halama, P. (2010). Psychometrická analýza a faktorová štruktúra škály rastu spojeného so stresom. *Československá Psychologie*, 54(6), strany 576-590.

Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník DRRI-BCZ

Deployment Risk and Resilience Inventory (DRRI) (King L. A., King, Vogt, Knight, & Samper, 2006), **modifikace PsychoBerta (2011)**

Toto je pracovní verze dotazníku, včetně označení devíti faktorů A. až I. V distribuované verzi jsme zachovali posloupnost otázek, ale rozdělení na jednotlivé faktory, jsme nijak nezmiňovali.

A. (ne)Připravenost na misi

1. Absolvoval/a jsem přípravný výcvik ve Vyškově
2. Výcvik ve Vyškově mě dobře připravil na to co, mě čekalo v Afghánistánu
3. Absolvoval/a jsem teoretickou přípravu před odjezdem
4. Teoretická příprava mě dobře připravila na to, co mě čekalo v Afghánistánu
5. Absolvoval/a jsem přípravný výcvik krátce po příjezdu
6. Výcvik absolvovaný po příjezdu do Afghánistánu, mě dobře připravil na to, co mě tam čekalo
7. Mým blízkým jsem byl/a před odjezdem schopen dát dost informací o tom, co mě čeká
8. Moji blízcí souhlasili s tím, že odjíždím pracovat do PRT
9. Odjížděl/a jsem do PRT, bez velkých obav

B. Složitě pracovní a životní podmínky

10. Jídlo a pití mi vyhovovaly
11. Bydlení a hygienické podmínky mi vyhovovaly
12. Dobře jsem snášel/a ztrátu soukromí
13. Ve chvílích volna jsem se dokázal/a odreagovat
14. Ochranné prostředky, které jsem měl/a k dispozici, mi poskytovaly dostatečnou míru ochrany
15. S klimatickými podmínkami v Afghánistánu jsem se vyrovnal/a
16. Pravidla a omezení daná pobytem na vojenské základně jsem snášel/a dobře
17. Pracovní zázemí a vybavení k práci mi vyhovovaly
18. Přizpůsobil/a jsem se bez větších obtíží způsobům práce a komunikace místních obyvatel

C. Odtržení od rodiny, přátel a domácího prostředí

19. Měl/a jsem dost informací o mých blízkých doma a zároveň oni o mně
20. Podařilo se mi udržet na dobré úrovni všechny důležité vztahy
21. Doma se během mé nepřítomnosti nestalo nic u čeho jsem chtěl/a opravdu být
22. V době PRT jsem věděl/a, že budu mít po návratu zajištěné živobytí/práci

D. Sociální prostředí na misi

23. Cítil/a jsem, že tým funguje jako v dobrá parta
24. Vztahy s příslušníky armády ČR jsem měl/a dobré
25. Dobře se mi spolupracovalo s nadřízenými institucemi
26. Byl/a jsem plnohodnotným členem týmu
27. Většina úkolů, které jsem dostával/a, měla smysl
28. Cítil/a jsem se mezi ostatními členy týmu dobře
29. Dokázal/a jsem se vyrovnat s omezením intimních a sexuálních kontaktů

E. Intimní život

30. Se sexuálním obtěžováním jsem se nepotkal/a
31. Dokázal/a jsem si najít prostor a čas pro intimní život

F. Míra vnímaného ohrožení

32. Na základně jsem se cítil/a v bezpečí
33. Během aktivit a přesunů mimo základnu jsem se cítil/a bezpečně

G. Skutečné ohrožení – bojové situace

34. Nezažil/a jsem útok na základnu
35. Situaci kdy došlo k úmrtí či vážnému zranění člověka jsem osobně nezažil/a
36. Útok na patrolu jsem osobně nezažil/a

H. Vazba na místní obyvatele (příjemce pomoci)

37. Životní podmínky a bezpečnost místních lidí v Lógaru jsem vnímal/a jako dobré
38. Cítil/a jsem, že přítomnost PRT byla místními lidmi vnímána pozitivně

I. Po návratu

39. Po návratu jsem se vrátil/a do původního intimního vztahu
40. Po návratu mi přátelé doma rozuměli a měli pochopení pro mé zkušenosti

41. Po návratu jsem neměl/a problém zapadnout zpátky mezi své blízké a kamarády
42. Po návratu jsem nastoupil/a bez problémů do nového/původního zaměstnání
43. Svou účast v PRT považuji za smysluplnou

Příloha č. 2 – Administrovaný dotazník PTGSurvey Form – odesláno ve verzi Word 2003 a Word 2007. (ve zvláštní příloze mimo hlavní dokument)

Příloha č. 3 – E-mail respondentům – první kontaktní

Salaam Alejkum PRŤáci,

jak většina z vás ví, snažím se zuby nehty studovat psychologii na FSS MUNI v Brně. V rámci studia jsem dostal úkol udělat výzkum a v rámci hledání tématu pro výzkum jsem narazil na takový výzkum, který v současné chvíli probíhá v rámci AČR.

Jedná se o to jakým způsobem zpracováváme silné zážitky.

Chtěl bych velmi podobné šetření udělat v rámci civilních PRtýmů

Ještě nemám úplně jasně daný design výzkumu, ale s největší pravděpodobností sestavíme s kolegy nějaký dotazník a možná otázky ke strukturovanému pohovoru. Předpokládám, že účast na výzkumu vám zabere jednu maximálně dvě hodiny vašeho času.

Na výzkumu nás pracuje 5 lidí a já se pravděpodobně, nebudu účastnit samotného sběru dat, abych neovlivňoval průběh.

Takže vo co mi jde:

Žádám Vás o souhlas se zařazením do výzkumu, pokud budete souhlasit ozvu se Vám postupně s dalšími podrobnostmi. Kontaktoval bych každého z vás a spojil s některým/některou z mých kolegů/yň, kteří by se s vámi domluvili na detailech.

Hodně záleží na počtu lidí, kteří se zapojí, samozřejmě že optimální je zahrnout všechny co se účastnili PRT misí.

Pokud máte kontakt na lidi z PRT, kteří nejsou adresáty tohoto mailu, prosím pošlete mi na něj kontakt, nebo jim dejte kontakt na mě a požádejte je ať se se mnou co nejdřív spojí.

Předem děkuju za pomoc.

Choda Hafez

Igor

Příloha č. 4 – E-mail respondentům – výzva k vyplnění dotazníku**Subject: PRT Logar - Vyzkum - a je to tady**

Ahoj všem,

nelekněte se té adresy, ze které dostáváte tenhle e-mail, je to společná adresa, kterou používá náš výzkumný tým. Členové týmu - Alexandra Chomiszaková, Katerina Horská, Olga Nesporová, Martin Kaspar a já jsme v kopii této zprávy.

Náš výzkumný tým dospěl do stavu kdy: V podstatě víme co přesně chceme zkoumat. Myslíme si, že to máme správně pojmenované a operacionalizované. Sestavili jsme dotazník. Tlačí nás termín. Potřebujeme to dodelat.

Dlouho jsme doufali, že se nám podaří si vás podělit a setkat se s vámi osobně. Ale vzali jsme v úvahu, že je předvánoční čas, kdy mají všichni starosti nad hlavu a času málo. Někteří jste pořád na misi. Někteří jste na jiných cestách. Náš tlak čas.

Přistoupili jsme tedy ke kompromisnímu řešení, že se s Vámi spojíme pomocí Skype, který snad všichni máte. Jako náhradní variantu je možné zvolit telefon.

Postup bude takový, že s každým z vás vždy jeden člen našeho týmu vyplní dotazník. Tenhle postup volíme proto, abyste nebyli na vyplňování sami. Chceme Vám dát možnost se doptat na případné nejasnosti. A taky si chceme pohlídnout, že dotazník skutečně vyplníte :-), protože návratnost je velká bolest výzkumu na dálku a na tak malém vzorku jakým jsou členové PRT, by nám to počulo spolehlivost dat.

Vyplnění dotazníku bychom potřebovali zvládnout v termínu od 10.12. do 14.12. včetně. Budeme rádi když se do tohoto rozmezí vejdem, ale zároveň se samozřejmě v případě nutnosti můžeme přizpůsobit.

Vyplnění dotazníku zabere jednu hodinu, když to půjde fofrem, dvě hodiny by měly být maximum času který vám vezmeme.

Timto bych vás chtěl poprosit, jestli byste byli tak hodni a co nejdříve poslali sem (na adresu psychoberta@gmail.com) dva údaje.

A) Skype kontakt (případně telefon)**B) Datum a čas, kdy byste byli ochotni vyplnění dotazníku podstoupit. (prosim snažte se vejít do rozmezí 10.12. - 14.12.)**

Na základě vašich a našich možností si pak v týmu rozdělíme kdo se spojí s kým a příslušný "výzkumník" se vám ozve.

Rozumí se samosebou, že všechna data budou anonymizována a jakmile dokončíme sber dat, vymazeme vaše kontaktní údaje. Blíží informace vám poda ten z nás, který s vami bude vyplňovat dotazník.

Předem moc děkuji za odpovědi a spolupráci, vím že toho máte taky nad hlavu a vážím si vaší pomoci

Choda hafez

Igor Klimes

dvojka prvního PRT

Příloha č. 5 – E-mail respondentům – změna metody**Subject: Re: PRT Logar - Vyzkum - a je to tady**

Ahoj všem,

tak soude podle vetsiny reakci jsme se trefili do fakt blbeho casu, nejen ze se blizi Vanoce, ale jeste k tomu ma spousta z vas ruzne jine povinnosti, ktere nam cely proces komplikuji. Proto jsme dospeli k zaveru, ze vam dotaznik posleme mailem, at ho muzete vyplnit kdykoliv se vam to hodi (co nejdrive) a nejste zavisli na nejakem konkretnim case. Tohle rozhodnuti ovsem znamena, ze musime dobre formulovat instrukce v dotazniku - to co bychom vam po Skype vysvetlili, ted musime srozumitelne popsat do dotazniku.

Proto jsme pristoupili k tomu, ze dneska dotaznik otestujeme na nas a na pribuznych a kamaradech, pak teprve ho posleme na ostro vam.

Pocitam, ze Vam zvladnu poslat dotaznik behem dnesniho dne (nedokazu rict, jestli jeste bude den v AFG), nicmene diky offline podobe dotazniku staci kdyz ho v soucasnem tymu stahne jeden, ostatni si ho pak mohou zkopirovat.

Porad vam chceme dat moznost se na nas obratit v pripade, ze vam neco nebude jasne - v dotazniku dostanete Skype a telefonni kontakt na nas, pro pripad, ze se na necem zaseknete.

Omlouvam se za zmatek, ale snad to takhle zafunguje lip a bude to pro vas pohodlnejsi.

Diky

za Bertu Igor K.

PS: Jak dopadl logarsky pochodak?

Příloha č. 6 – E-mail respondentům - odeslání formuláře dotazníku**Subject: PROSIM CTETE - Dotaznik k vyzkumu PRT v priloze**

Ahoj vsem,

konecne nastala ta chvile. V priloze naleznete dotaznik! Prosim prectete si pozorne instrukce a pustte se do nej. Pevne verim, ze se nam sejdou dotazniky od vas vseh.

Civilni clenove PRT tvori (z hlediska statistiky) velmi malou skupinku. Kazdy kdo nam dotaznik vyplni a posle, nam opravdu vyznamne pomuze! Kazda chybejici odpoved nam bude citelne hybat analyzou!

Vime, ze toho mate vsichni nad hlavu, ale prosime poslete nam vyplnene dotazniky nejpozdeji do 15.12.2011. Podle pilotniho testovani se zda, ze to zas nezabere tak moc casu, zrejme se to da stihnout behem jedne hodiny.

Predem vam vsem dekujeme a tesime se na vase dotazniky

Za vyzkumny tym Berta

Igor K.

Příloha č. 7 – E-mail respondentům - připomínka vyplnění**Subject: Re: PROSIM CTETE - Dotazník k výzkumu PRT v příloze**

Ahoj,

v tuhle chvíli máme 12 navrácených vyplněných dotazníků, což je zatím necelá polovina. Prosim vás zbyte pošlete nám vyplněné dotazníky co nejdříve, čas se nám krátí a musíme to ještě prohnat statistickou analýzou.

Některí z vás už se ozvali, že jim nejde otevřít dotazník ve formátu .docx . K tomuto mailu proto příkladem dvě verze jednak jste jednou tu .docx (kdybyste si třeba smazali ten původní mail) a zároveň také formát .doc, který by měl být citelný pro Word od verze 97. Ta nová verze .docx je asi trochu přehlednější, ale je nám v zásadě jedno kterou použijete. Majitelům Wordu 2003 a starších nezbyde nic jiného než používat tu variantu .doc.

Moc vám všem děkuji za čas a energii, kterou dotazníku věnujete

za tým Berta

Igor Klimes

Příloha č. 8 – E-mail respondentům – poslední připomínka vyplnění**Subject: Fwd: PROSIM CTETE - Dotaznik k vyzkumu PRT v priloze**

Ahoj,

zkousim vas naposledy spamovat s dotaznikem pro psychovyzkum PRT. Uz mame zpatky 25 dotazniku a Vas 8 nam chybi k uplne dokonalosti. Prosim zvazte jestli si neudelat cas a neposlete nam vyplneny dotaznik. U tak male skupiny jakou PRT civilisti predstavuji je kazdy dotaznik velmi vitany. Veskera data jsou povazovana za duverna a hned po obdrzeni je anonymizujeme - ukladame dotaznik pod cislem a mazeme puvodni mail.

Podle ohlasu vime, ze vyplneni dotazniku zabere cca 30 - 45 min. Budeme vam moc zavazani, pokud si ten cas najdete. V priloze jsou dve verze dotazniku .docx pro Word 2007 a vyssi a .doc pro Word 2003 a starsi.

Dekuju, za tym Berta

Igor Klimes

Oblast	Body/Max
Formulace a zdůvodnění výzkumné otázky	(6/10)
Výzkumné hypotézy	(5/5)
Výběr vzorku	(5/5)
Metody tvorby dat	(4/5)
Design výzkumu	(3/5)
Výsledky, statistika	(2/5)
Diskuze	(4/10)
Dobrý dojem	(3/5)
Celkem	(32/50)